

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง อำนาจหน้าที่ของผู้รักษาราชการแทนผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
และรองผู้บัญชาการ ในการทำความเห็นตามมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ ดช ๐๐๑๑.๒๖/๑๕๐๕ ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า มาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ผู้มีอำนาจทำความเห็นชอบหรือความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องและคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอัยการสูงสุด ถ้าในกรุงเทพมหานครเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ส่วนในจังหวัดอื่นเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้มีคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๑๖๓/๒๕๖๔ เรื่อง มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ ลงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔ มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีหน้าที่ในการทำความเห็นทางคดีภายในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย ส่วนในจังหวัดอื่นมีทั้งกรณีการมอบหมายให้รองผู้บัญชาการที่รับผิดชอบงานกฎหมายและคดีเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด หรือมอบหมายให้รองผู้บัญชาการทุกคนรับผิดชอบตามเขตพื้นที่กำกับดูแล แต่ในหัวก่อนเดือนเมษายนของทุกปี จะมีการคัดเลือกแต่งตั้งข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และคัดเลือกแต่งตั้งข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการให้ดำรงตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำให้ตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและรองผู้บัญชาการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานการทำความเห็นทางคดีบางตำแหน่งว่างลงตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน เป็นต้นไป จนกว่าจะมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งข้าราชการตำรวจให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องแต่งตั้งให้ข้าราชการตำรวจรักษาราชการแทนตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและรองผู้บัญชาการ การดำเนินการดังกล่าวทำให้มีความเห็นเป็นสองฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่าการสั่งให้ข้าราชการตำรวจรักษาราชการแทนผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและรองผู้บัญชาการที่ว่างลง เป็นไปตามมาตรา ๗๒ (๒) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งให้อำนาจผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติสั่งให้ข้าราชการตำรวจซึ่งเห็นสมควรรักษาราชการแทนในตำแหน่งนั้นได้ โดยในทางปฏิบัติผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติอาจสั่งให้ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งเป็นระดับตำแหน่งสูงกว่า ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติรักษาราชการแทนผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (งานกฎหมายและคดี) หรือสั่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติรักษาราชการแทนรองผู้บัญชาการที่ว่างลง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำความเห็นชอบหรือความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการอีกหน้าที่หนึ่ง

ดังนั้น ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ได้รับการแต่งตั้งให้รักษาราชการแทนตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือรองผู้บัญชาการซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบการทำความเห็นชอบหรือความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ก็ย่อมมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและรองผู้บัญชาการซึ่งตนแทนอีกหน้าที่หนึ่งด้วย

(๒) ฝ่ายที่สอง เห็นว่าอำนาจในการทำความเห็นทางคดีดังกล่าวเป็นอำนาจหน้าที่เฉพาะของผู้ดำรงตำแหน่งตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ตำแหน่งที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติและตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะเป็นตำแหน่งของข้าราชการตำรวจตามกฎหมาย ก.ตร. ว่าด้วยการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ พ.ศ. ๒๕๖๑ แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ตำแหน่งดังกล่าวปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดอาญา จึงมิใช่ตำแหน่งที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาและไม่เป็นพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบกับที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติและผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติมิใช่ตำแหน่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามมาตรา ๒ (๑๖) จึงไม่มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น แม้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจะใช้อำนาจตามมาตรา ๗๒ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ สั่งให้ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติรักษาราชการแทนผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติที่ว่างลง และสั่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติรักษาราชการแทนรองผู้บัญชาการที่ว่างลง ก็เพียงมีผลทำให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทนแต่เฉพาะงานที่มีใช้การใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอหารือว่าผู้รักษาราชการแทนผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและรองผู้บัญชาการ มีอำนาจทำความเห็นตามมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นที่ปรึกษาพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔ และยังไม่มีการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจมาดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและตำแหน่งรองผู้บัญชาการที่ว่างลง เนื่องจากจะดำเนินการคัดเลือกหรือแต่งตั้งข้าราชการตำรวจตำแหน่งดังกล่าวในวาระประจำปีตามกฎหมาย ก.ตร. ว่าด้วยการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ พ.ศ. ๒๕๖๑ นอกจากนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติถือปฏิบัติ การทำความเห็นทางคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส ๐๐๒๓(ปผ)/ว ๓๘๒ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๒ เรื่อง การลงนามของรองผู้ว่าราชการจังหวัด ในการให้ความเห็นชอบหรือมีความเห็นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ โดยมีความเห็นว่า การให้ความเห็นชอบหรือมีความเห็นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการเป็นหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้รักษาราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัด โดยเฉพาะ และไม่อาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นกระทำได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบกับข้อเท็จจริงเพิ่มเติมดังกล่าวแล้ว เห็นว่า ตามมาตรา ๗๒ (๒)^๑ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ บัญญัติให้ในกรณีที่ตำแหน่งข้าราชการตำรวจว่างลงหรือไม่สามารถปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจสั่งให้ข้าราชการตำรวจซึ่งเห็นสมควรรักษาราชการแทน ในตำแหน่งที่ว่างหรือไม่สามารถปฏิบัติราชการนั้นได้ ในตำแหน่งตั้งแต่จเรตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือตำแหน่งเทียบเท่าลงมา ซึ่งผลของการแต่งตั้งผู้ใดเป็นผู้รักษาราชการแทน มาตรา ๗๕^๒ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ บัญญัติให้ผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจหน้าที่ เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน และในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดมีอำนาจหน้าที่อย่างไร ให้ผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นระหว่างที่รักษาราชการแทน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็ได้บัญญัติโดยสอดคล้องกันในบทนิยามคำว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่” ตามมาตรา ๒ (๑๗)^๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแม้ว่าจะระบุเป็นตำแหน่งรองอธิบดีกรมตำรวจ (รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ (ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) หรือรองผู้บัญชาการตำรวจ (รองผู้บัญชาการ) แต่ในวรรคสองก็ได้บัญญัติรับรองว่าให้หมายความรวมถึงผู้รักษาราชการแทน เจ้าพนักงานดังกล่าวด้วย

^๑มาตรา ๗๒ ในกรณีที่ตำแหน่งข้าราชการตำรวจในส่วนราชการหรือหน่วยงานใดในสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่างลง หรือผู้ดำรงตำแหน่งใดไม่สามารถปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้บังคับบัญชาดังต่อไปนี้ สั่งให้ข้าราชการตำรวจซึ่งเห็นสมควรรักษาราชการแทนในตำแหน่งนั้นได้

๑ล๑

๑ล๑

(๒) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ สำหรับตำแหน่งตั้งแต่จเรตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือตำแหน่งเทียบเท่าลงมา

๑ล๑

๑ล๑

^๒มาตรา ๗๕ ให้ผู้รักษาราชการแทนตามมาตรา ๗๒ มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างไร ให้ผู้รักษาราชการแทนมีอำนาจและหน้าที่เป็นกรรมการหรือมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นในระหว่างที่รักษาราชการแทน

การสั่งให้รักษาราชการแทนให้มีผลนับแต่เวลาที่ผู้ได้รับแต่งตั้งเข้ารับหน้าที่และให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองหรือตำแหน่งผู้ช่วยพ้นจากความเป็นผู้รักษาราชการแทนนับแต่เวลาที่ผู้ได้รับแต่งตั้งเข้ารับหน้าที่ ทั้งนี้ ไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปแล้วในระหว่างเป็นผู้รักษาราชการแทน

^๓มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

๑ล๑

๑ล๑

(๑๗) “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่” หมายความว่า เจ้าพนักงานดังต่อไปนี้

๑ล๑

๑ล๑

(ค) รองอธิบดีกรมตำรวจ

(ณ) ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ

๑ล๑

๑ล๑

(ต) รองผู้บัญชาการตำรวจ

๑ล๑

๑ล๑

ทั้งนี้ หมายความรวมถึงผู้รักษาราชการแทนเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว แต่ผู้รักษาราชการแทนเจ้าพนักงานใน (ม) (ย) และ (ร) ต้องมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปด้วย

๑ล๑

๑ล๑

ดังนั้น การที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติรักษาราชการแทนรองผู้บัญชาการ และให้ที่ปรึกษาพิเศษสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติรักษาราชการแทนผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากตำแหน่งดังกล่าวว่างลง ทำให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้รักษาราชการแทนนั้นมียานาจและหน้าที่ปฏิบัติราชการตามกฎหมาย เช่นเดียวกับรองผู้บัญชาการหรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติทุกประการ ด้วยเหตุนี้ แม้ว่ามาตรา ๑๔๕/๑^๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะบัญญัติให้ผู้มีอำนาจ ทำความเห็นชอบหรือความเห็นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ได้แก่ ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ในกรณีจังหวัดอื่น และรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ในกรณีกรุงเทพมหานครก็ตาม แต่เมื่อมีการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งรองผู้บัญชาการ และผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติไว้แล้ว ผู้รักษาราชการแทนย่อมมีอำนาจทำความเห็น ตามมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในฐานะที่ใช้อำนาจและหน้าที่ เช่นเดียวกับรองผู้บัญชาการหรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติที่ตนรักษาราชการแทนได้

(นายปรกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๖๔

“มาตรา ๑๔๕/๑ สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้องและคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด ถ้าในกรุงเทพมหานครให้รับส่งสำนวนการสอบสวน พร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ทั้งนี้ มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใด แก่ผู้ต้องหาตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

ในกรณีที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร หรือผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งไปยังอัยการสูงสุด เพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความ หรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็น ของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการ หรือรองผู้บัญชาการดังกล่าวแล้วแต่กรณีไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม